

rádió propagálására. A közhangulat egységes irányításánál nem érik be a sajtó, az irodalom, a színház és film hatóerejével, hanem szükségesnek tartják, hogy a politikai szólamok minden üzembe, hivatalba, minden magánlakásba rádió útján elhatoljanak. Különböző részletfizetésekkel könnyítik meg ezeknek az ugynevezett Volkssendereknek a beszerzését. Míg 1932-ben 4.300.000 rádióelőfizető volt, addig 1935 májusában 6 millió 700.000... Altalában mind fokozottabban és mind szervezettebben törekednek a német honfiak szabadidejének megfelelő betöltésére. Amint Olaszországban a *Dopolavoro* (munka után) egyesület adagolja a fasiszta ideológia szellemében a kulturát, úgy Németországban a *Kraft durch Freude* (örömben az erő) egyesület! A kulturfasizmus átfogó szerve ez. „Olyan fegyver, — mondta a Kraft durch Freude kongresszusának egyik szónoka — mely kiszabadítja a német munkást az osztályharcból és osztálygyűlöletből a valódi élettartalomhoz juttatja.“ Az egyesületnek automatikusan tagja az Arbeitsfront minden tagja. Az egységes munkásegysületbe kényszerített német dolgozók így egységes szórakozáshoz is jutnak. A Kraft durch Freude árusítja a gleichschaltot színházak és hangversenyek jegyeit; műsoros estéket, muzeumlátogatásokat rendez, weekend vonatokat indít és olcsó utazásokat szervez a német vidék megismerésére. Az egyesület hatáskörébe tartozik u. i. a Heimatschutz is, — a hazai táj, a népszokások, a népviseletek és népművészet minél intenzivebb propagálása. E célból idén nyáron 50 író utaztattak és remélik, hogy ezek majd megtermékenyülve átfogó propagandaalkotásokat szolgáltatnak a német népközösségnek. — A Kraft durch Freude mindezekon kívül még atlétikai-céllövő-ökölvívó-kardvívó-lovaglő-Jiu-jitsu- és mentőtanfolyamokat rendez, férfiak és nők számára. A kisgyerekes anyák is résztvehetnek. A 3—6 éves kicsinyek felügyeletét az egyesület vállalja magára. A nők ilyenyszerű kiképzését nem hanyagolja el a hitlerizmus. Eppen mostanában jelent meg pl. egy rendelet, mely szerint az óvó- és gondozónők kötelesek résztvenni légvédelmi tanfolyamon.

A Kraft durch Freude rendezi az ünnepi játékokat és népiünnepélyeket is — állítólagos művészi szakértelemmel. Most legutóbb a niürnbergi pártnap alkalmával is népiünnepélyt rendeztek. De a művészi szakértelem nyilván elmaradhatott, mert a beszámolókból legfeljebb arról olvashattunk, hogy rengeteg sör és kolbász fogyott, volt kuglizás és zsákbanfutás, kard- és zászló-táncot jártak s persze céllövő bódék is fel voltak állítva. Így fest a Kraft durch Freude által nyújtott kultúra és életöröm! — és egyben a Harmadik Birodalom kulturája.

Míg az „örömben az erő“ jelszó a német dolgozók szabadidejének kisajátítását célozza, addig az üzemekben a „munka szépsége“ jelszóval igyekeznek feledtetni a nyomort. A *Schönheit der Arbeit* mozgalom virágcserepekkel és befásított területekkel tereli el a figyelmet a valóságos helyzetről, a nyomoruságos bérekről és hiányos szociálhigiéniáról. — Még az ebéidő ideológiai betöltéséről is gondoskodnak. „Heil...“ — harsogja az üzemek kázinójába bekapcsolt rádió... Vagy pedig ebédközi előadásokban hirdetik a boldogság és életöröm egyetlen receptjét: a nemzetiszocializmust.

(Budapest)

Mándy Teréz

A MOSZKVAI SZINHÁZI HÉT. A salzburgi ünnepi játékoknak hatalmas versenytársa támadt. Az évenként Moszkvában rendezett színházi ünnepek mind nagyobb számú külföldi vendéget vonzanak. Az idei III. színházi ünnepség első előadásán 25 országból érkezett 350

vendég jelent meg. Az ünnepség a *Szadko* előadásával nyílt meg a moszkvai Nagy Színházban. Dana professzor, az ismert amerikai színházi kritikus az ünnepség megnyitásakor közzétett nyilatkozatában a következőket mondja: „Ellentétben a középkori legenda hangulatát árasztó Szadko előadásával, „bennünket, idegen kritikusokat megcsapott a főváros uccáin zsbongó élet... Oroszország nem elégszik meg azzal, hogy csak a mult összes értékeit őrizze s a legmegkapóbb és a legmeggyőzőbb formában tárja a közönség elé, hanem a világ ifjusága elé egy új társadalmi rend távlatait vetíti.“ — Az ünnepség második napja az Ifjusági Színház *Szabad Flamandok* című előadásával kezdődött, mely Charles de Coster *Till Eulenspiegel*-jének dramatizálása. Az előadásnak élénk sikere volt. Toivola asszony, finn író a következőket írja róla: „Első ízben láttam ilyenyszerű színházat. Külföldi kartársaim különösen a színigazgatók ez előadás hatása alatt hasonló színházak létesítését vették tervbe.“ — Ugyanaznap este az Állami Zsidó Színház a *Lear király-t* adta elő. Az előadás s különösen *Michoels* játéka Lear király szerepében mély benyomást keltett a nézőkben. *Huntley Curter*, a kitűnő angol kritikus a következőképpen nyilatkozott a színészekről és a rendezésről: „Sokszor megnéztem a Lear királyt, de sohasem láttam kitűnőbb udvari bolondot, mint *Zuskin*, aki valóban Lear király másik énjét érzékeltette. A díszletek csodálatosak és nem túlzok, ha ezt a rendezést szobrásznak nevezem.“ — A harmadik napon a Nemirovics-Dancsenko Vigszínház Sosztakovics *Jekaterina Izmajlova* című operáját adta elő. Az opera kifejező ereje és eredetisége nagy hatást keltett a külföldi közönség körében. — Szeptember negyedikén a Gyermekszínház Polovkin *A halász és a kis halacska* című operáját játszotta, mely Puskin megzenésített meséje, a Második Kamaraszínház pedig Fletcher *Spanyol plébános*-át mutatta be. „Ha látni akarjuk Shakespeare és kortársa, Fletcher darabjait — jelentette ki az előadás után Huntley Curter — leghelyesebb, ha egyenesen Moszkvába jövünk“. — Szeptember ötödikén este a Központi Kulturpark 20 ezer embert befogadó, hatalmas amfiteátrumában a Munkás-színház Egyesületek műkedvelői játszottak. — Ötödikén a Romen Theatre, a világ egyetlen cigány színházának előadását nézték végig a vendégek, akik nem titkolták meglepetésüket és csodálatukat. „Ha ez a társulat Párizsba jönne — jegyezte meg Henri Lenormand — páratlan sikere lenne. Párizs valósággal oda lenne a csodálattól.“ — A következő napokon a Nagy Színház *A három potrohos* című balettjét, az Oklopkov-féle Realista Színház pedig Pogodin *Arisztokraták* című darabját mutatta be. „Megragadóan, újszerű ez az előadás“ — mondotta Dome professzor az utóbbiról. „Ez az új utjörő rendezés — jegyezte meg Lenormand, — olyan utakat nyit a színház számára, amelyek legalább Európában járhatatlannak látszottak.“ Az utolsó napok műsorán Gorkij színjátéka, a *Yegor Bulisev* szerepelt, a Vakhtangov színházban, Osztrovszkij *Vihar*-a az Első Kamaraszínházban, s még két fiatal szerző darabja. — Az ünnepségeken résztvevő *H. R. Lenormand* hosszabb nyilatkozatot tett benyomásairól Stefan Priacel, a Moszkvában tartózkodó francia publicista előtt. „Az orosz színház a legjobb uton van, hogy megmentse a színház méltóságát és magát a létezését... Oroszország társadalmi berendezkedése két pótolhatatlan dolgot teremtett meg a színház életében: elsősorban olyan közönséget, amelyben a szellemi és fizikai munkások egyetlen tömeget, egyetlen családot alkotnak, — másodsorban szellemi és érzelmi kapcsolatot a színészek és a nézők közt. Nyilván e feltételek megvalósítása az alapja és magyarázata az oroszországi színház pompás fellendülésének... Mióta

Oroszországba érkeztem, olyan színelőadásokat láttam, amiknek egyetlen ország se nyújthatja párját. Akár a Mayerhold rendezte Kaméliás hölgyet, vagy Kirson Csodálatos öntvényét néztem meg, akár Fletcher Spanyol plébánosát, a Második Kamaraszínházban, vagy a Lear királyt a Zsidó Színházban, — elámulok, ennyi pezsdülő színjátszókedély látán. Ez olyan erőt, dinamizmust és ragyogást kölcsönöz az előadásoknak, amilyen az Erzsébetkori angol színház óta ismeretlen.“

A XIX. CIONISTA KONGRESSZUS tárgyalásai, úgy ahogy azokat a külön erre az alkalomra kiadott *Kongress-Zeitung* közleményei vizsztatúkrözik, nem adnak hű képet sem a Palesztina levegőjét viharelőtti feszültségekkel telítő gazdasági, nemzeti és vallási ellentétekről, sem a zsidókérdés jelenlegi helyzetéről. Viszont még ezek a megfésült hivatalos szövegek sem egészen érdektelenek. Igen jellemző pl., hogy miről *nem* esett szó a kongresszuson s az á^e mód is, ahogy a nemzeti szocialista Németország antiszemita politikájával foglalkoztak.

A cionizmus a zsidókérdés teljes megoldását tekinti feladatának. Szokolov, a Cionista Világszervezet lelépő elnöke részletesen kifejtette megnyitó beszédében ezt a gondolatot, de sietett azt is hozzátenni, hogy a zsidó állam felépítésének előfeltétele a diaszpórában élő zsidók egyenjogúságának a megvédése. „Áldatlan önbecsapás s végzetes tévedés azt hinni, hogy a cionizmus ellentéte az egyenjogósításnak vagy pedig pótléka lehet annak“ — mondotta. „A jogtalan gettó zsidóság csak gettót építhet. A Palesztinába meghalni vándorolt zarándokok társadalmának romjain nem lehet nemzeti otthont építeni“. Ezzel a követeléssel szemben jogosan felvethető az a kérdés, hogy mit tud és mit akar tenni a cionizmus azokért a zsidó tömegekért, melyek gazdasági létalapja az általános válság közepette rohamosan szűkül s melyeket a fasizmus Európa egyik technikailag legfejlettebb országában máris a jogtalanság, a megbélyegzettség és az elszigeteltség gettójába szorított. Az még vigasztaló is kevés, ha az északi faj kiválóságát magasztaló német fajlemélet elvetése mellett, bár szinte szégyelősen, idézőjelben „az idealista emberbarát és erkölcsös zsidó fajról“ beszélnek, s a zsidó nép sok évszázados üldöztetése ellenére való fennmaradását „az elszenvedett igazságtalanság tudatával s a passzív ellenállás hősiességével“ magyarázzák, amint Szokolov tette.

Tagadhatatlan, hogy a cionizmus komoly politikai tényező. Ahhoz, hogy az egész zsidó nép nevében beszéljen jogcíme ugyan nincs, hisz a kongresszusi választásokon csupán 634.000 választó vett részt, (a világon kb. 16 millió zsidó él) de az, hogy magának tulajdonítja a zsidókérdés megoldásának a feladatát szükségessé teszi a vele való komoly foglalkozást. Különbben is, a cionista kongresszusok már jóideje megszűntek a naiv széplelkek, fantaszták, hamis próféták, rabbinusok s hiú ügyvédek gyülekezete lenni. A cionizmus ma már olyan hangszer, melyen imperialista nagyhatalmak játszanak. Mögötte ott áll Anglia, Hitler-Németország együttműködik vele s Pilsudszki Lengyelországa felhasználja. Anglia hagyományosan óvatos és önző egyensúlypolitikájával természetesen nem mindig azt teszi, ami a cionista vezetőknek kedvez. Ilyen esetekben tiltakoznak Anglia eljárása ellen, ahogy a nemzeti szocialista Németország ellen tiltakoznak —és üzleteket kötnek velük. Az utolsó két év alatt Palesztina 13 millió márka értékű német árut vett, míg Németország csupán 700.000 márkát importált Palesztinából. A németekkel kötött transzfer egyezmény kérdésében tört ki a kongresszus egyik leghevesebb botránya s vele kapcsolatban Ben Gurion-nak, a palesztinai